

ОСОБЛИВОСТІ ДОКАЗУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ ЩОДО НЕПОВНОЛІТНІХ

Климчук Ю.О., здобувач ступеня вищої освіти магістра ННІ №1 НАВС.

Науковий керівник: **Омельченко О.Є.**, професор кафедри кримінального процесу, кандидат юридичних наук, доцент.

Сьогодні для суспільства досить важливими та значимими проблемами є боротьба з підлітковою злочинністю, пріоритет охорони прав і законних інтересів неповнолітніх у кримінальному процесі. Стан злочинності серед неповнолітніх викликає занепокоєння. Постає гостра необхідність у пошуку нових ефективних засобів попередження їх злочинності, вжиття додаткових заходів котрі б привели до поступового скорочення злочинних проявів серед неповнолітніх.

Значний внесок у вирішення проблем кримінального провадження щодо неповнолітніх зробили такі вчені, як: Г.Н. Ветрова, В.К. Вуколов, О.Х. Галимов, Г.О. Ганова, Н.І. Гуковська, А.І. Долгова, М.О. Карпенко, І.М. Козьяков, М.І. Копетюк, О.О. Левендаренко, Є.Д. Лук'янчиков, К.Б. Мельникова, Г.М. Миньковський, В.А. Панкратов, В.Я. Рибальська, А.Б. Романюк, М.С. Туркот, В.Т. Очередин, Д.П. Письменний, Г.П. Саркисянц, О.Ю. Хахуцяк, Р.С. Холод, А.А. Чувилев, В.В. Шимановський та інші.

Відповідно до чинного кримінального процесуального законодавства кожна особа, яка вчинила кримінальне правопорушення, повинна нести кримінальну відповідальність.

Однак законодавець залежно від віку поділяє осіб, які вчинили суспільно небезпечне діяння, на кілька категорій і встановлює для них певні процесуальні гарантії з метою захисту їх конституційних прав.

Однією з таких категорій є неповнолітні, які підлягають підвищеному захисту з боку державних органів і посадових осіб. Саме тому кримінальні провадження, в яких беруть участь неповнолітні,

виділяють в окреме провадження, в якому встановлено додаткові процесуальні гарантії захисту їх особистих прав (ст.494 КПК).

Частина 2 ст. 484 КПК передбачає, що кримінальне провадження щодо неповнолітньої особи, у тому числі якщо кримінальне провадження здійснюється щодо декількох осіб, хоча б одна з яких є неповнолітньою, здійснюється слідчим, який спеціально уповноважений керівником органу досудового розслідування на здійснення досудових розслідувань щодо неповнолітніх.

Досудове розслідування у кримінальних провадженнях щодо неповнолітніх має свої виключні особливості.

Так, згідно зі ст. 494 КПК, якщо неповнолітній підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення разом із повнолітнім, повинна бути з'ясована можливість виділення в окреме цього кримінального провадження щодо неповнолітнього під час досудового розслідування.

Кримінальне процесуальне законодавство містить спеціальну норму, що визначає предмет доказування у кримінальних провадженнях щодо неповнолітніх (ст. 485 КПК). Положення цієї статті деталізують деякі загальні положення ст. 91 КПК, в якій визначено обставини, що підлягають доказуванню у кримінальному провадженню щодо неповнолітніх, але жодною мірою не встановлюють і не замінюють їх, як і не створюють якийсь «особливий» предмет доказування.

Згідно зі ст. 485 КПК під час досудового розслідування та судового розгляду кримінальних правопорушень, вчинених неповнолітніми, крім обставин, передбачених ст. 91 КПК, також з'ясовуються:

1. повні і всебічні відомості про особу неповнолітнього: його вік (число, місяць, рік народження), стан здоров'я та рівень розвитку, інші соціально-психологічні риси особи, які необхідно враховувати при індивідуалізації відповідальності чи обранні заходу виховного характеру. За наявності даних про розумову відсталість неповнолітнього, не пов'язану з психічною хворобою, повинно бути також з'ясовано, чи міг він повністю усвідомлювати значення своїх дій і якою мірою міг керувати ними;

2. ставлення неповнолітнього до вчиненого ним діяння;
3. умови життя та виховання неповнолітнього; наявність дорослих підбурювачів та інших співучасників кримінального правопорушення.

Враховуючі певні особливості неповнолітніх (психологічні, біологічні та соціальні) законодавство забезпечує їх посилену кримінально-правову охорону, передбачає особливості притягнення їх до відповідальності, призначення покарання і його відбування.

Розглядаючи характерні особливості кримінального провадження щодо неповнолітніх, можна зробити висновок, що поряд із загальними положеннями, що належать до питань щодо осіб, які вчинили злочин, кримінальний закон передбачає певні особливості проведення досудового розслідування та судового розгляду проваджень про злочини, які вчиняються неповнолітніми. Ці обставини виділено окремою главою, які стосуються предмета доказування у діяннях, що вчиняються даними особами, затримання і взяття під варту, пред'явлення обвинувачення, участь законного представника і допит неповнолітнього обвинуваченого, особливості судового розгляду та ін.

Доцільно було б створити в системі судоустрою України окрему ланку судів, які б розглядали провадження про злочини, вчинені неповнолітніми, та забезпечити їх суддями не тільки з юридичною, але й з педагогічною освітою. Це в свою чергу, надасть можливість кваліфікованіше розглядати провадження даної категорії.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/254к/96-вр>
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 року [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
3. Холод Р.С. Предмет доказування у справах про злочини неповнолітніх // Вісник Запорізького юридичного інституту. – Запоріжжя, 2003. – № 1. – С. 297 – 304.

4. Кримінальний процес [текст] : підручник. / За заг. ред. В. В. Коваленка, ЛД. Удалової, Д. П. Письменного. – К. : «Центр учбової літератури», 2013.